

Bartoňková, Dagmar

[Sannio: pentri e frentani dal VI al I sec. a. C.]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1983, vol. 32, iss. E28, pp. 319-320

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109332>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

stejnou rukou jako Pap. 2 466 a z kontextu se jeví vysoce pravděpodobným, že jde o stejné dílo (detailní grafická úprava obou textů se však od sebe poněkud liší, jde tedy asi o jiný úsek téhož svitku). Zachovaný text se skládá ze tří sloupcových fragmentů po 23 řádcích. První sloupec je na levé straně neúplný a neposkytuje dostatečnou oporu pro rekonstrukci, oba další sloupce jsou snáze rekonstruovatelné a tvoří obsahově zajímavý celek, který má ve srovnání s Pap. 2 466 „románovitější“ zabarvení. Popisovanou scénu se sice zatím nepodařilo do detailů rekonstruovat, jde tu však s určitostí o typickou zápletku z řeckých erotických románů: mladý král, zřejmě sám Sesonchósis, se vrací z válečné výpravy a setkává se s krásnou dívkou, dcerou svého vazala, která mu byla kdysi zaslíbena jako budoucí manželka. Dívka zřejmě neví, že krásný příchodí je egyptský král a s obdivem na něho hledí; Sesonchósis se jí chce dát poznat, ale jeho přítel mu to rozmlouvá. Scéna, prozrazující vzájemné propojení motivů válečných a erotických spolu s náznakem zatajování hlavní identity osob, připomíná do jisté míry fabulační postup v románu o Nínovi. Rovněž osoba tohoto assyrského krále, třebaže ovšem z doby daleko mladší (9. stol. př. n. l.), byla v antice opředena podobnými, eroticky zbarvenými ztráskami s válečnickým pozadím (román sám pochází z 1. stol. př. n. l.).

Zejména nejnověji publikovaný text o Sesonchósisovi vzbudil v posledních letech značný zájem badatelů. Editio princeps S. Westové z r. 1980 obsahuje zároveň důkladný textový kritický i věcný komentář spolu se seriózním pokusem o rekonstrukci děje. O rok později se pokusil W. Luppe o emendaci textu v *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 51, 1981, 63—66, a v dalším roce se pak textem znovu zabývali J. N. O'Sullivan a W. A. Beck v obsáhlejší studii P. Oxy. 3319: the Sesonchosis Romance, ZPE 45, 1982, 71—83. Autoři se tu soustředili na sloupec II a III, pořídili jejich novou edici, opatřili ji kritickým aparátem, připojili anglický překlad a za něj zařadili rozsáhlý komentář, věcný i jazykový. V závěru pak dílo charakterizují jako román jazykově i myšlenkově nepřiliš vytříbený, určený především pro širokou lidovou spotřebu — pro stejný čtenářský okruh, který byl charakteristický pro román o Alexandrovi. Ale na rozdíl od tohoto románu, v němž se ženy nanejvýš jen na okamžik mihnou a jehož hlavní náplní je vypravování o Alexandrových taženích a vítězstvích se vším podivuhodným, co je provázelo, obsahoval zřejmě román o Sesonchósisovi opravdové milostné epizody, podobně jako tomu bylo v románu o Nínovi. Podobnost mezi oběma romány spatřují autoři článku v ZPE i v tom, že se rovněž Sesonchósis dostává, jak je to z kontextu zachovaných fragmentů patrné, do dočasného nebezpečí ztráty politické moci. To se plně shoduje se zprávami u Hérodota 2, 107n., resp. u Diodóra Sicilského 1, 57nn., kde se hovoří o úkladech, které Sesonchósisovi v Egyptě strojil jeho bratr v době, kdy Sesonchósis dlel v cizině na válečných taženích. Alexandros se naproti tomu do podobných situací nikdy nedostával; nebezpečí, která on podstupuje, mají ryze válečný charakter: hrozí v nich ztráta života, nikoli ztráta osobní moci a cti. Jisté paralely, jak se zdá, spojují román o Sesonchósisovi i s románem Achillea Tatia o Leukippé a Kleitofóntovi (2. stol. n. l.), Sesonchósis má však lidovější charakter.

Na ověření závěrů vyslovených v ZPE 45 si ovšem budeme muset počkat, než se podaří objevit další fragmenty, které by nám mohly poskytnout plastičtější obraz antického románu o Sesonchósisovi. Dosavadní stupeň jeho doložení nedovoluje zatím přesněji rozpoznat míru ani kvalitu jeho vztahů k ostatní antické románové tvorbě.

Dagmar Bartoňková

Sannio—Pentri e Frentani dal VI al I sec. a. C., Napoli 1981, stran 116.

Samnium, oblast na východ od Latia a Kampánie, zůstávala dlouho stranou hlavního zájmu archeologů. S prvními většími systematickými vykopávkami zde započali pracovníci sheffeldské univerzity, když tu důkladně zkoumali starší a střední neolit. Dále pak již pokračovali italští archeologové, kteří předložili širší veřejnosti výsledky svých výzkumů na speciální výstavě uspořádané v neapolském Národním archeologickém muzeu v prosinci 1981 a v lednu 1982. Výstava byla bohatě vybavena fotogra-

fíemi, plánky a mapkami; nápisy objevené ve zkoumaných lokalitách byly opatřeny přepisy a italským překladem.

Archeologové z Molise spolu s badateli z Neapole, Říma a Caserty vydali při této příležitosti publikaci Sannio—Pentri e Frentani dal VI al I secolo a. C., jež ve své první části seznamuje odbornou veřejnost s problematikou zmíněné oblasti v období od 6. stol. do 1. stol. př. n. l. a v části druhé pak fundovaně celou výstavu komentuje.

Na str. 11—18 pojednává B. d'Agostino o Samniu archaického období, a hovoří o nejfrekventovanějších lokalitách v této oblasti, upozorňuje na to, že o významu a vyspělosti území svědčí zejména antické písemné zprávy o častých výpravách pirátů do těchto končin (např. Strabo V 4,2, Diodoros XVI 5,3 aj.). A. La Regina ve stati Od válek samnitských po romanizaci (str. 19—38) zdůrazňuje, že na začátku samnitských válek byla oblast označovaná nyní Molise osídlena populací sice homogenní co do kulturního a lingvistického charakteru, avšak organizovanou ve dvou politických útvarech — ve státě Samnitů—Pentru a státě Samnitů—Frentanů. Hlavním písemným pramenem pro uvedenou oblast je Naturalis Historia Plinia Staršího; badatelům však činí potíže identifikace jeho místních názvů „Colonia Bovianum Vetus et alterum cognomine Undecumanorum“ (III 63). A. La Regina vyvrací v této souvislosti Mommsenovu teorii, podle níž je třeba identifikovat lokalitu označovanou jako colonia Bovianum Vetus s lokalitou Pietrabbondante a lokalitu Bovianum Undecumanorum s místem zvaným Boiano; rozhodně popírá existenci státu kmene „Caracenů“ s hlavním městem Pietrabbondante a státu Pentru s hlavním městem Boiano. Pokud jde o Mommsenovu argumentaci, opírající se o oskický nápis z Pietrabbondante (inv. vesulliaís tr. m. t. ekík sakaraklúm búvaianúd aikdafed), dává autor přednost Pisanioho interpretaci slova aikdafed jako decrevit před Mommsenovým aedificant a navíc připomíná, že svatyně takového významu, jako byly v Pietrabbondante, mohly být samozřejmě obdarovávány i ze vzdálenějších osad. S Mommsenem konečně A. La Regina polemizuje, i pokud jde o jeho tvrzení, že Pietrabbondante byla římskou kolonií. Podle autora tu totiž chybějí jakékoliv doklady římské urbanizace. V závěru výkladů o Pentrech se hovoří o hlavních střediscích jejich kmene: byly to Aufdenia (Castel di Sangro), Aesernia (Isernia), Bovianum (Boiano), Saepinum (Sepino), Fagifulae (Montagano), Terventum (Trivento). Dále pak A. La Regina pojednává o Frentanech — kmenu, jež sídlil severovýchodně od Pentru při dn. jaderském pobřeží. Jejich nejdůležitější střediska byla municipia Histonium (Vasto) a Anxanum (Lauriano) a oppidum Hortona (Ortona). Frentanové byli podrobeni Římany v r. 319 př. n. l. a v r. 304 se jim dostalo postavení „spojenců“. Až do 1. stol. př. n. l. si však podrželi nejen svůj jazyk a své instituce, nýbrž i oskickou abecedu.

Druhá část publikace obsahuje odborný výklad o archeologických objevech v oblasti Samnia. Na str. 39—60 jsou rozebírány nálezy z nejdůležitějších nekropolí, mezi nimiž zaujme především bohatá škála zbraní, šperků a keramiky, na str. 61—88 se pojednává o odkrytých svatyních, zvl. v Pietrabbondante a v oblastech Campochiaro a Capracotta. Na neapolské výstavě nejvíce poutaly zájem návštěvníků terakotové votivní sošky, masky, drobné sošky Herkula, Merkura či bronzového kohouta, dekorované stříbrné plakety (zajímavé je vyobrazení Herkula s nemejským lvem) aj. Na str. 89—107 se konečně pojednává o architektuře sídlišť.

Publikace o Samniu se jak zasvěcenými výklady, tak bohatstvím materiálu stala nejen výborným knižním doplněním neapolské výstavy, nýbrž svým zaměřením dokonce rámec výstavy překročila a stane se jistě nepostradatelnou pomůckou každému, kdo se zajímá o dějiny této oblasti.

Dagmar Bartoňková

Wolfgang Helck, *Die Beziehungen Ägyptens und Vorderasiens zur Ägäis bis ins 7. Jahrhundert v. Chr.*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1979, Erträge der Forschung, Band 170. Stran 355.

Orientalista W. Helck přispěl do edice Erträge der Forschung cennou publikací, která obsahuje zajímavý pohled z mimogrecistického stanoviska na mnoho dosud nedořešených otázek egejských vztahů k starému Orientu v době bronzové a za tzv. temných